

Cincare, Španjole, Cigane i. dr.). Statistični pregled nas poučuje o jeziku in veri Macedoncev ter končava z energično pisanim pagovorom, v katerem prokuje, ali boljše rečeno, sklepa iz zgodovinskih premis razpad osmanske države v Evropi. »Svobodno, samosvoje jugoslovanstvo je prvi pogoj evropskega ravnovesja in svetovnega miru« pravi avtor na koncu svoje vestno sestavljene, s slovansko krvjo in pravim navdušenjem za zatirane brate pisane študije. Strokovno kritiko moramo prepustiti komu drugemu, ki Macedonije ne pozna samo iz knjig, ampak tudi iz avtopsije. Prepričani pa smo, da pripomore Gersinova brošura mnogo k razbistritvi zamotanega turškega vprašanja, zato jo toplo priporočamo!

A. A.

Oratorijski koncerti Glasbene Matice — P. Hartmanna »Sv. Frančišek«.

Nagli in presenetljivi uspehi, ki jih je dosegel s svojima oratorijema »Sv. Petrom« in »Sv. Frančiškom« frančiškan p. Hartmann von An der Lan-Hochbrunn, ravnatelj in profesor konservatorija sv. Klare v Rimu (rojen 21. decembra 1863. l. v Salurnu na Tirolskem), so zvalili tudi našo Glasbeno Matico, da je posvetila svoje moči in svoj trud proizvodbi oratorija »Sv. Frančiška«. Odprla so se Glasbeni Matici za ta oratorij dne 22. in 23. aprila vrata stolnice, dne 24. aprila pa nunske cerkve in došel je sam skladatelj dirigirat svoje ponosno delo. Skrbno je pripravil za to pomembno priliko zbor in orkester profesor Matej Hubad, da bi bil odličen njiju nastop, vreden sijaja, katerega je postal resnično deležen prvi ta cerkveni koncert, ki je nekak senzacionalen dogodek v zgodovini glasbe v Ljubljani.

Leta 1900. zložen, je bil proizvajan oratorij »Sv. Frančišek« doslej v Peterburgu, na Dunaju, v Bolcanu in v Rimu, povsod z izrednim uspehom. V Ljubljani je bila skladatelju prvič prilika, dirigirati svoje delo v cerkvi, kamor sodi ta proizvod po njegovem čutu. Cerkevno ovzdušje je pa tudi najprikladnejše bistvu Hartmannovega oratorija. Pesniški in glasbeno je oratorij »Sv. Frančišek« popolnoma duhovne vsebine; skrbno je obrušeno besedilo, brez peg, ki bi spominjale na posvetnost, skrženo in strnjeno je na vrsto lapidarnih, vzoru liturgičnih verzikljev in sentenc posnetih stavkov in stihov, v katerih se predočujejo najznačilnejše poteze iz življenja in delovanja sv. Frančiška, ustanovitelja treh redov. Tako besedilo ne budi fantazije in ji ne daje v ustvarjanje glasbeno slikovitih prizorov tistega krepila, kakršnega si želijo in kakršno so našli skladatelji oratorijev naše in prejšnje dobe, segajoč po poeziji, ki jim družijo čar vsekdar zanimive človeške duše in pa idile ali velikosti narave z veličanstvom božanstva ali nadsvetnega blaženstva. Oratoriju »Sv. Frančišku« je vzbujenje nabožnega razpoloženja prvi in izključni namen, vsa njegova vsebina izraža le glorificiranje svetnikove askeze in misijonskega njegovega delovanja.

P. Hartmannova glasba daje besedilu umetniški kras, ki mu uveljavlja uspešnost. Prava cerkvenost navdaja Hartmannovo glasbo, okriljuje jo versko prepričanje in navdušenje za visoki pomen svetnikovih apostolskih činov. Plemenitost dehti iz vsakega izraza, ki ga uporablja p. Hartmann pri ustvarjanju svoje muzike, svoje visoke pesmi v proslavljanje velikega svetnika. O poštenem

prizadevanju priča vsaka podrobnost Hartmannovega dela, poštenost in resnost taka pa vzbuja simpatije in uklanja dušo poslušalčevo k spoštljivosti.

Pozornost vzbujajo pred vsem zbori v Hartmannovem oratoriju; v njih se zrcali najboljše moč Hartmannove muze, njegovo visoko znanje, njegovo plemenito stremenje. Kakor kristal čiste jih podaje v mogočnosti, ki se druži rada s priprostostjo in umerjenostjo. Mirni koralni, nežni ko dihi, lahni ko zarja, se vrste z zbori velikih oblik, v katerih se izraža sila krepkega življenja. Prave klasične lepote sta končna zbora prvega, oziroma tretjega dela, v katerih izliva skladatelj ves temperament svoje duše, vso moč svojega čutenja. Plemenitost svojega umetniškega mišljenja kaže p. Hartmann tudi v recitativih, ki jih je ustvaril učinkljivo in prikupljivo svojim solistom. Ni pač blesteča in tudi ne prebogata njegova melodika, toda blagoglasna je vsekdar in krepka pa zanosna. Manj vpliven je p. Hartmann v instrumentalnih točkah oratorija, v dveh, treh preludijih, s katerimi uvaja posamezne oddelke svoje skladbe, oziroma v intermezih in interludijih, ki jih uvršča med pevske točke.

S proizvodnjem »Sv. Frančiška« v Ljubljani more biti skladatelj zadovoljen in upati smemo, da mu ostane vnema, s katero sta se lotila zbor in orkester težkega dela, v dobrem spominu. Bila je pač zboru, postavljenemu pod kupolo stolnice, težka naloga, vzdržati se v pravoglasju, ker se je izkazala to pot stolnica, ki je sicer glede pevskega kora vzor akustičnosti, neprikladna za tako produkcijo. Zatopila je ogromna visočina kupole dobršen del moči številno imponujočega zbora in zavirala je neugodna razvrstitev intimno zvezo med proizvajalci. Da je zmagal zbor navzlic tem neugodnostim častno svojo nalogo, priča o temeljiti pripravi, ki se je izražala v dovršeni uglajenosti in zaokroženi enotnosti glasov.

Kot kapelnik se je izkazal p. Hartmann energičnega vodjo, temperamentno se vdajajočega z vsem svojim bitjem vplivu svoje glasbe. Ekstremen je pa v rabi temp, zavlačuje počasnejše tempe do skrajnosti in prehiteva se v allegrih, to dostikrat v kvar učinku, ki si ga želiš pri objektivnem premotrivanju partiture.

Solistovske partije je opravil skrbno izbran, lep kvartet dunajskih pevk Henriete Kury (sopran), Helene Holeczeck (alt), Zagrebčana Ernesta vit. Cammarotte (tenor) in Dunajčana Alojzija Stejskala (bas). Njih disciplina je vrlo povzdignila oratorij in dovedla kras, ki tiči v Hartmannovih pevskih partijah, do pravega bleska.

Sijaja je bilo prisojenega ljubljanski proizvodbi Hartmannovega oratorija v izobilju ne le v muzikalnem oziru, ampak tudi glede zunanosti. Nepozabna ostane pač vsem udeležencem mogočnost, ki jo je budila imponujoča notranjost ljubljanske katedrale po svojih visokih oblikah v zmagovitem svitu za to priliko vpeljane elektrike. Mešal se je v ta jasni svit topli ton bogatega slikanja, s katerim se ponša stolnica, in budil je ono dobro razpoloženje zadovoljnosti, v katerem postane duša le tem pristopnejša krasu glasovnega morja, ki se ji je razodeval iz prezbiterja v vsej svoji čutenje razvnamajoči lepoti. Dodajalo je pa prireditvam sijaj tudi izredno zanimanje, ki se je za nje zbudilo med ljudstvom ne le v Ljubljani, marveč po vsem slovenskem ozemlju. To zanimanje pa more biti uprizoriteljici »Glasbeni Matici« v zaželeno zagotovilo, da je našla občega priznanja za svoje krepko in samozavestno delo.

Dr. Vladimir Foerster.